

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

Canones Poenitentiales, Qvorvm Notitia Viris Ecclesiasticis Est Valde
Necessaria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

CANONES SANCTORUM APOSTOLORUM, PER CLEMENTEM A PETRO APOSTOLO ROMAE ORDINATVM EPISCOPVM IN VNVM CONGESTI.

Episcopus à duobus aut tribus Episcopis ordinatur.

2. ¶ Presbyter ab uno Episcopo ordinatur, autem diaconus, & reliqui clerici.

3. ¶ Si quis Episcopus aut Presbyter ordinationem Domini, quam de sacrificio instituit, alia quæpiam, puta aut meli, aut hoc aut pro vino fecerit, aut consecra quædam, aut pres aut aliqua animalia, aut legumina supra altare oblatum, aut qui contra ordinationem Domini faciat, deponitur: excepto novo frumento, & uva opportuno tempore. Tertio licitum non est aliud quidpiam adhibere, quàm oleum in candelabrum, & incensum oblationis tempore.

4. ¶ Omnium aliorum potiorum primitiæ Episcopus & Presbyteri domum mittunt, non super altare. Minutissimum est solum, quod Episcopus & Presbyteri inter Diaconos, & reliquos clericos eas diuidunt.

5. ¶ Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus uxorem non accipit: si abicit, segetur a communione; si perseverat, deponitur.

6. ¶ Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus saculari uita non accipit: alioquin deponitur.

7. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus factum deum Falchæ ante uernum æquinoctium cum fideles eduxerit, deponitur.

8. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut quicumque sacerdotali consortio, oblatione facta, non communicauerit causam dicitur. Et si bona ratione soluerit, in uiam promeretur. Sin minus dixerit, à communione excluditur, tanquam qui populo auctor excommunicationis fuerit, mota contra eum suspitione, qui obicit.

9. ¶ Quicumque fideles ecclesiam ingrediuntur, & scripturas audiunt, neque a pud preces & sanctam communionem permanent: eos tanquam qui ordinis in ecclesia perturbationem inducant, à communione arceri oportet.

10. ¶ Si quis cum excommunicato, licet in domo, prout conuenerit, iste communionem privat.

11. ¶ Si quis cum deposito clerico, ut cum clerico preterea conuenerit, deponitur & ipse.

12. ¶ Si quis clericus, aut laicus à communione sequestratus, non nondum in communionem receptus ad aliam, quædam civitatem, sine commendatitiis literis accipit, à communione excluditur tam qui receptus, aut qui receptus est. Si excommunicatus fuerit, in tempore suo tempus excommunicatio protenditur.

13. ¶ Episcopus, qui parochiam suam dereliquerit, aliter inuenerit, licet à pluribus ad hoc compellatur: nisi rationabilis aliqua causa subit, quæ hoc ipsum facere ei cogit, nempe quod plus lucri & utilitatis his, quæ illi conueniunt, uerbo pietatis sonferre possit.

neque hoc tamen à seipso, sed multorum Episcoporum iudicio, & exhortatione maxima.

14. ¶ Si quis Presbyter, aut Diaconus, aut quicumque tandem de clericorum consortio, relicta parochia sua, in aliam concesserit, & omnino transmigratione facta, præter uoluntatem sui Episcopi in alia parochia moram traxerit: hunc iubemus, ne porò in ministerio publico sit ecclesie, maxime si accersente ipsum Episcopo ejus redire contemnat, peruerso illic ordine perseverans, ut laicus tamen ibi locorum in communionem admittitur.

15. ¶ Quod si Episcopus, ad quem accesserint, pro nihilo reputata vacationis à ministerio ecclesiastico poena, quæ contra eos definita est, ipsos ut clericos susceperit, à communione excluditur, ut peruersi ordinis magister.

16. ¶ Qui post baptismum duabus implicatus fuit nuptiis, aut concubinam habuit, is Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut denique in consortio sacerdotali esse non potest.

17. ¶ Qui uidam duxit, aut diuortio separatam à viro, aut meretricem, aut ancillam, aut aliquam quæ publicis mancipata sit spectaculis, Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, aut denique ex consortio sacerdotali esse non potest.

18. ¶ Qui duas sorores duxit, aut consobrinam, clericus esse non potest.

19. ¶ Clericus, qui fidei iustiones dat, deponitur.

20. ¶ Si quis humana uolentia eunuchus factus est, aut in persecutione amputata ei sunt uirilia, aut ita natus fuit, & dignus est, efficiatur Episcopus.

21. ¶ Qui sibi ipsi uirilia amputauit, clericus non efficitur: si uenim ipsius homicida est, & inimicus creationi Dei.

22. ¶ Si quis, cum clericus esset, uirilia sibi ipsi amputauerit, deponitur: homicida etenim sui ipsius est.

23. ¶ Laicus, qui seipsum mutilauit, per tres annos à communione ejicitur: puta quia ipse uita sua posuit infidias.

24. ¶ Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus in fornicatione, aut perjurio, aut furto deprehensus, deponitur: non tamen à communione excluditur. Dicitur enim scriptura: Bis de eodem delicto uindictam non exiges. Eidem conditioni consimiliter & reliqui clerici subduntur.

25. ¶ Ex his, qui cælibes in clerum perueniunt, iubemus, ut lectores tantum & cantores (si uelint) nuptias contrahant.

26. ¶ Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum, qui uel fideles delinquentes, uel infideles injuriam inferentes percutit, & terrorem ipsi per huiusmodi uult incurere, deponi præcipimus. Nusquam enim Dominus hoc nos docuit. Imò uerò contra, cum ipse percutit.

retur, non repercutiatur: cum laeseretur convitiis, non reddat convitium: cum patretur, non comminatur.

27. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ob certa crimina iuste depositus, attingere ministerium, quod aliquando tractaverat, presumpserit, omnino hic ab ecclesia absconditur.

28. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus pecunia interveniu, hanc dignitatem nactus fuerit, deponitur tam ipse, quam qui eum ordinavit, & omnino à communione absconditur, quemadmodum Simon magus à me Petro.

29. ¶ Si quis Episcopus secularium magistratum familiaritate usus, per ipsos ecclesiam nactus fuerit, deponitur. segregatur quoque à communione, quicumque cum ipso communionem habent.

30. ¶ Si quis Presbyter, proprium aspernatus Episcopum seorsum conventicula egerit, & altare exerit, cum de nullo crimine Episcopum in pietate ac iustitia condemnari, deponitur, quâsi qui principatum ambiat: tyrannus enim est. Consimiliter & reliqui clerici, qui suum illi calculum apponunt: Laici verò à communione segregantur. Atque hæc post unam, & item alteram, ac tertiam Episcopi exhortationem fiunt.

31. ¶ Si quis Presbyter, aut Diaconus per Episcopum à communione exclusus sit, hunc neutiquam ab alio suscipi, quam ab eo qui ipsum à communione exclusit: nisi forte fortuna Episcopus, qui ipsum à communione segregavit, defunctus sit.

32. ¶ Nemo peregrinorum Episcoporum, aut Presbyterorum, aut Diaconorum sine commendatitiis suscipitur literis: & si eas obtulerit, attentius inquisitionem vocantur. Et quidem si predicator pietatis fuerint, suscipiuntur: sin minus, ubi necessaria ipsis suppediaveritis, ad communionem & ulteriorem ipsos consuetudinem non admittuntur, multa enim per obreptionem fiunt.

33. ¶ Cuiusque gentis Episcopus oportet scire, quinam inter ipsos primus sit, habereque ipsum quodammodo pro capite, neque sine illius voluntate quidquam agere insolitum: illa autem sola quemque pro se tractare, quæ ad parochiam ejus, & loca ipsi subdita attinent. Sed neque in illa citra omnium voluntatem aliquid facito. Ita enim concordia erit, & Deus glorificabitur per Dominum in Sancto Spiritu.

34. ¶ Episcopus extra terminos suos in civitatibus & regionibus sibi non subiectis ordinationes facere non praesumit. Si verò præter voluntatem eorum, qui civitates illas aut regiones detinent, id fecisse convictus fuerit, deponitur tam ipse, quam etiam hi quos ordinavit.

35. ¶ Si quis ordinatus Episcopus ministerium & curam populi sibi commissam non susceperit, hic à communione se junctus esto tandiu, donec susceperit, obedientiam accommodans. Similiter autem & Presbyter & Diaconus. Si verò non pro voluntate sua, sed præ malitia populi non susceperit, maneto ipse quidem Episcopus: stultus verò ejus civitatis à communione segregatur, eò quòd tam inobedientem populum non corripuerit.

36. ¶ Bis in anno Episcoporum celebratur synodus: ac pietatis inter se dogmata in disquisitionem vocantur, neque non in ecclesiis incidentes contradictiones dirimuntur semel quidem quarta feria à Pentecostes, secundo duodecima Hyperbetei b.

37. ¶ Omnium rerum ecclesiasticarum curam Episcopus gerit, & eas dispensato, quasi inspectante Deo. Non licitum autem ei est quòdpiam ex his sibi tanquam proprium assumere: aut cognatis suis elargiri,

a albedomada. b Hyperbeteus apud Asia populus & Macedonia October grati dicitur.

quæ Deo dedicata sunt. Quòd si pauperes illi, & pauperibus subministrato: non tamen locum pariter res ecclesie vendidat.

38. ¶ Presbyteri, & Diaconi ubique voluntate ipsius nihil peragunt: ipsius enim fides populus committit, & pro animabus ab ipso expectantur.

39. ¶ Manifestæ sunt private res Episcopi, si quibus privatas habet: manifestæ item sunt domus, quibus privatas quidem res Episcopus, cum moritur, quibus quomodo vult, relinquendi facultatem habet, nec occasione ecclesiasticarum rerum interdicatur. res ipsi, qui nonnunquam uxorem & liberos, aut regnum aut servos habet. Iustum enim est apud Deum pariter homines, simul ne ecclesia per ignorantem remaneret: scilicet damni aliquid sustineat, simul ne Episcopus indigni ejus prætextu ecclesie obdantur: aut etiam illum generis proximitate contingat, incidat in peccata, ejusque mors implicetur diffamationibus.

40. ¶ Præcipimus, ut Episcopus res ecclesie in potestate habeat. Nam si pretiosos hominum animas committende sunt: multo utique magis oportet de pecuniis mandatum dare, ut illis arbitrio committatur, neque non cum timore Dei summaque sollicitudine per Presbyteros ac Diaconos erogentur in pauperes. Incipiat autem & ipse (si modo indiget) quorumque necessarios suos & hospitio exemptorum fratrum uti possidet, ne quo modo ipse postiore loco habeatur, quam ceteri. Ordinavit enim lex Dei, ut qui altari ministrant de altari nutriantur: quando nec milites imperatorum annonis arma hostibus inferant.

41. ¶ Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui alicui, vel civitatibus indulget, vel defuncto, vel episcopo.

42. ¶ Subdiaconus, aut cantor, aut lector, qui similia facit, vel definitio, vel à communione separatur. Similiter & laici.

43. ¶ Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui alicuius à mutuum accipientibus exigit, vel delictum deponitur.

44. ¶ Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui cum hæreticis preces conjunxit, dumtaxat communione suspenditur. Si verò etiam ipsos tanquam hæreticos liquid agere permiserit, deponitur.

45. ¶ Episcopus, aut Presbyter, qui baptismum aut sacrificium susceperit, deponitur. Quæ etenim conventio inter Christum & Belliam, & particula fidelis cum infideli?

46. ¶ Episcopus, aut Presbyter, si eum, qui veniens baptismum habet, iterum baptizaverit, aut postquam baptizatus non baptizaverit, deponitur, ut qui crucem in nomine Domini derideat: neque differat versus hæreticos à sacerdotibus impostoribus.

47. ¶ Siquis laicus, cum suam à se uxorem dimiserit, aut ab alio dimissam, à communione segregatur.

48. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, deinde ordinationem Domini non baptizaverit in Patre & Filio, & Spiritu Sanctum, sed in tres personarum, aut tres filios, aut tres personarum, deponitur.

49. ¶ Siquis Episcopus, aut Presbyter in eum, qui non tres immersiones, sed unam dimittit, quæ in nomine Domini datur, peregerit, deponitur. Non enim dicit Dominus, in mortem meam baptizate: sed baptizate, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti.

50. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut quisvis omnino de sacerdotali consuetudine, & carnibus, & vino abstinerit, non propter quod ad cultum pietatis reddatur excoctus, sed propter

aliqua ratione: oblitus, quod omnia pulchra valde, & quod masculus & foemina Deus creavit hominem, sed differentibus locis creatione Dei, vocat ad calumniam: aut corrigitor, aut deponitor, & ex ecclesia rejicitur. Confimiliter laicus.

51. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter eum, qui à peccato revertitur, non recipit, sed rejicit, deponitor, eò quod Christum offendat, qui dixit, ob unum peccatorem, qui contritum gaudium oboritur in celo.

52. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, cum alio & vno festis diebus non utatur, idque per abstinentionem, non propter exercitationem ad cultum, deponitor, tanquam qui caetero notatam habet conscientiam, & multis auctor sit offendiculi.

53. ¶ Si quis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, à communione excluditor: excepto tamen eo, qui necessitudo in itinere in commune diverterit hospitiis.

54. ¶ Si quis clericus Episcopum contumelià affecerit, deponitor: Principi enim populi tui non maledices.

55. ¶ Si quis clericus contumelià affecerit Presbyterum, aut Diaconum, à communione segregator.

56. ¶ Si quis manum, aut mutum, surdumve, aut caecum, aut eum, cui vinulos inaccessus est, subannaverit, à communione privator. Confimiliter & laicus.

57. ¶ Episcopus, aut Presbyter, qui negligentius circa alium vel populum agit, neque in pietate eos erudit: à communione segregator. Si vero in ea scordia perseveraverit, deponitor.

58. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, clerico ex inopulanti laboranti necessaria non suppeditaverit, à communione recedat: si perseveraverit, deponitor, ut qui fratrum suum necerit.

59. ¶ Si quis falso inscriptos impiorum libros tanquam sacros in ecclesia ad populi & cleri corruptionem publicaverit, deponitor.

60. ¶ Si sculatio contra fidelem instituat de fornicatione, aut adulterio, aut quacunq; alia actione prohibita, & conviciatus fuerit, in clerum non perducitor.

61. ¶ Si quis deiecit per metum humanum, vel Iudaei vel Graeci, vel haereticus negaverit, si quidem nomen Christi, ab ecclesia rejicitur: si vero nomen clericus, deponitor: penitentia tamen ductus, ut laicus recipitor.

62. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut omnino quicumque ex sacerdotali consortio comedere carnes in sanguine animae eius, aut à bestis abreptum, aut suffocatum, deponitor: hoc enim lex prohibuit. Sin vero laicus fuerit, à communione excluditor.

63. ¶ Si quis clericus, aut laicus, synagogam Iudaeorum, aut haereticorum conventiculum ingressus fuerit, ut precem cum illis conjugat, deponitor, & à communione recedat.

64. ¶ Si quis clericus in concertatione aliquem pulverem, & uno ichu appellatione interemerit, deponitor à communione. Sin vero laicus sit, arceritor à communione.

65. ¶ Si quis Dominicum diem, aut Sabbathum, uno solo die, non, jejunare deprehendatur, deponitor: sin laicus, à communione ejicitor.

66. ¶ Si quis virginem sibi non desponsatam admoda vi detinet, à communione suspenditor. Non licitum autem est ei aliam ducere: sed eam detinet, quam sollicitant, quae vix paupercula sit.

67. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, tanquam ipse, quam qui ipsum ordinavit, deponitor: etiam si non ipse, quam qui ipsum ordinavit, nisi forte confiteri baptizatum, aut ordinatum fuerit, hi neque fideles, neque clericus esse possunt.

68. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut clericus, aut canox sacram Quadragesimam Paschae,

aut quartam feriam, aut Parasceven non jejunaverit, deponitor: praeterquam si imbecillitate impediatur corporis. Sin laicus sit, à communione excluditor.

69. ¶ Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut omnino quicumque ex clericorum confortio cum Iudaeis jejunaverit, aut communem festum diem cum ipsis egerit, aut lauta festi, nempe azyrna, aut aliud hujus generis, ab eis susceperit, deponitor. Sin laicus à communione segregator.

70. ¶ Si quis Christianus oleum ad sacra gentilium, aut in synagogam Iudaeorum in festis eorum detulerit, aut lucernas incenderit, à communione excluditor.

71. ¶ Si quis clericus, aut laicus ceram aut oleum ex sancta subripiat ecclesia, à communione sejungitor.

72. ¶ Vas aureum & argenteum sanctificatum, aut velamen linteumve, nemo amplius in suos usus assumat, iniquum enim est. Caeterum si quis deprehensus fuerit, excommunicatione multator.

73. ¶ Episcopum de aliquo per fide dignos accusatum homines, ab Episcopo vocari necessarium est. Et si quidem comparuerit, & confessus convulsive fuerit, censura irrogator ecclesiastica. Si vero vocatus non obtinuerit, secunda quoque vice vocator, missis duobus ad ipsum Episcopis. Quod si per contumaciam ne sic quidem comparuerit, synodus suam contra ipsum pronuntiationem sententiam, ne quid tergiversando, detrectandoque iudicium iustificare videatur.

74. ¶ In ditionem testimonii contra Episcopum haereticus non admittitor: sed neque fidelis, si solus sit. In ore enim duorum aut trium testimonium consistit omne dictum.

75. ¶ Item non oportet Episcopum fratri, aut filio, aut alteri cognato humano gratificari affectu. Neque enim ecclesiam Dei conferre debet in haeredes. Enimvero si quis id fecerit, irrita permanet ordinatio: ipse autem excommunicatione percussitor.

76. ¶ Si quis oculo defectus, aut obruso crure existat, & dignus sit, Episcopus efficitur. non enim mutilatio corporis ipsum polluit, sed inquinatio animae.

77. ¶ Qui verò mutus, surdusve, & caecus est, Episcopus non efficitur, non quia oblatro corpore est, sed ne ecclesiastica impediatur munia.

78. ¶ Si quis daemone habeat, clericus non efficitur: sed neque cum fidelibus preces funditor. Mundatus vero recipitor, & si dignus fuerit, efficitur.

79. ¶ Qui ex vita gentili advenerit, & baptizatus est, aut ex conversatione prava, eum iustum non est protinus promovet in Episcopum. Injurius enim est, eum, qui non prius specimen & documentum de se praebuerit, aliorum doctorem existere: nisi alicubi dono divinis gratia hoc fiat.

80. ¶ Dicimus, quod non oportet Episcopum, aut Presbyterum publicis administrationibus immittere: sed vacare, & commodum se exhibere usibus ecclesiasticis. Animum igitur inducito hoc non facere, aut deponitor. Nemo enim potest duobus dominis servire, juxta preceptum Dominicum.

81. ¶ Servi si in clerum promoveantur citra dominorum voluntatem, hoc ipsum operatur redhibitionem. Si quando verò servus quoque gradus ordinatione dignus videatur (qualis & noster Onesimus apparuit) & Domini consenserint, manumque emiserint, & domo sua ablegaverint, efficitur.

82. ¶ Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus qui militia vacaverit, & simul utrumque retinere voluerit, tam officium Romanum, quam functionem sacerdotalem, deponitor. Quae enim Caesaris sunt, Caesaris: & quae Dei, Dei.

83. ¶ Quisquis Imperatorem aut magistratum contumelià affecerit, supplicium luto, & quidem si clericus sit, deponitor: si laicus, à communione removetor.

84. ¶ Sicut omnibus vobis, clericis simul & laicis, venerandi ac sacri libri, veteris quidem testamenti, Moysi quinque, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. Iesu filii Nave unus. Iudicum unus. Ruth unus. Regnorum quatuor. Derelictorum ex libro dierum; duo. Hester unus. De Machabzeorum gestis tres. Iob unus. Psalterium unus. Salomonis tres, Proverbia, Ecclesiastes, Canticum canticorum. Prophetarum duodecim. unus Elia. Hieremias unus. Ezechiel unus. Daniel unus. Inquiritor autem à vobis extrinsecus, ut a-

dolescentes vestri addiscant item Sapientiam eius Syrach. Nostra vera, hoc est, novi testamenti, Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Iohannis Petri epistolæ quatuordecim. Petri epistolæ duæ. Iohannis tres. Iuda una. Clementis epistolæ duæ. Ac pariter nec, quæ vobis Episcopis per me Clementem et alios octo nuncupata sunt: quas omnibus publicare non oportet, ob quædam arcana, quæ in se continent. Et actiones nostras Apostolorum.

FINIS APOSTOLICORVM CANONVM,
Gregorio Holoandro interprete.

